

ПРИВАТНІ ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ В УКРАЇНУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ: АСПЕКТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Гладких Дмитро Михайлович,
кандидат економічних наук, доцент

В умовах дестабілізації макроекономічної ситуації в Україні внаслідок тривалого збройного конфлікту загострюються проблеми забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, зокрема у її грошово-кредитній та валютній складових. Приватні грошові перекази фізичних осіб з-за кордону є одним з основних джерел доходів значної кількості домогосподарств в Україні та одним із ключових елементів підтримки соціальної та фінансової стабільності в державі. Ці кошти прямують на валютний ринок, збільшуючи пропозицію валюти, відповідно, підтримуючи курс гривні. Для переказу коштів з-за кордону в Україну здебільшого використовуються кореспондентські рахунки банків, міжнародні платіжні системи та неформальні канали. Однак переказ коштів фізичних осіб із РФ в Україну можна здійснювати такими шляхами: поштові перекази; банківські перекази за допомогою системи *SWIFT*; оформлення кількох платіжних карток на одну особу в російському банку та передача однієї карти в Україну; перекази через соціальні мережі; переказ криптовалют *Bitcoin*; переказ електронних грошей. Зважаючи на те, що у структурі цих надходжень Росія зберігає домінуючу позицію, подальші дії України мають спрямовуватися на мінімізацію залежності нашої держави від переказів з-за кордону завдяки збільшенню обсягу та стимулюванню своєчасного надходження в Україну валюти експортерів; накопиченню міжнародних резервів згідно з плановим графіком; ухваленню законопроекту «Про іноземну валюту» та законодавчої бази про валютні деривативи.

Ключові слова: валюта, грошові перекази, банки, платіжні системи, платіжні картки.

Gladkykh Dmytro

PRIVATE MONEY TRANSFER IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY: THE ASPECT OF FINANCIAL SAFETY OF THE STATE

In the conditions of destabilization of the macroeconomic situation in Ukraine as a result of prolonged armed conflict, problems of ensuring national security in the financial sphere, in particular, in the monetary system and the foreign exchange market, are exacerbated. Private money transfers from individuals from abroad are one of the main sources of income of a significant number of households in Ukraine and one of the key elements of maintaining social and financial stability in the state. These funds are sent to the foreign exchange market, increasing the supply of currency, respectively, supporting the hryvnia exchange rate. For transfer to Ukraine, three main instruments are used: correspondent bank accounts, international payment systems and informal channels. Russia retains a dominant position in the structure of these revenues. Transfers of individuals from Russia to Ukraine should be carried out in the following ways: postal money transfers; bank transfers using SWIFT system; registration of several payment cards per person in the Russian bank and transfer of one card to Ukraine; transfers via social networks; bitcoin transfers; transfer of electronic money. Further actions of the state, aimed at minimizing its dependence on transfers from abroad, should include the following steps: increase the volume and stimulate the

timely receipt of exporters' currency in Ukraine; accumulation of international reserves according to scheduled schedule; adoption of the bill «On Foreign Currency» and the legal framework on currency derivatives.

Keywords: currency, money transfers, banks, payment systems, payment cards.

Постановка проблеми. В умовах дестабілізації макроекономічної ситуації в Україні внаслідок тривалого збройного конфлікту загострюються проблеми забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, зокрема у її грошово-кредитній та валютній складових. На тлі значного скорочення валютних надходжень від експорту, збереження високого рівня залежності країни від багатьох позицій імпорту, незадовільної динаміки надходження прямих іноземних інвестицій потребують всебічного аналізу питання, пов'язані із надходженням у країну приватних переказів фізичних осіб як одного з найбільш важливих джерел пропозиції на валютному ринку, та проблеми забезпечення безперервного надходження приватних валютних переказів з-за кордону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові поточні проблеми розвитку фінансової системи України досліджуються у працях О.С. Власюка [3; 4], В.М. Гейця [5], Б.М. Данилишина [6], І.О. Лютого [8] та багатьох інших українських науковців. Грошово-кредитна та валютна безпека як складові елементи механізму забезпечення фінансової безпеки держави є об'єктами досліджень О.І. Барановського [1], І.В. Бураковського [2], В.П. Загарія [7], В.І. Міщенко [9], С.В. Науменкової [9], Т.С. Смвженко [10], О.М. Шарова [11; 12], Л.Г. Шемаєвої [13] та інших фахівців. Проте дискусійною та не до кінця вирішеною залишається проблема формулювання адекватної відповіді на ризики та загрози, що несуть для фінансової системи України зміни у структурі приватних грошових переказів в Україну, викликані як об'єктивними причинами, пов'язаними зі змінами у структурі трудової міграції, так і штучними обмежувальними заходами з боку РФ, спрямованими на ускладнення цих транзакцій.

Метою статті є дослідження структури, динаміки та інструментів здійснення приватних грошових переказів в Україну з-за кордону в контексті фінансової безпеки держави та обґрунтування основних напрямів попередження ризиків і загроз фінансовій безпеці держави у грошово-кредитній та валютній сферах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Приватні грошові перекази фізичних осіб з-за кордону

є одним із ключових елементів підтримки соціальної та фінансової стабільності для багатьох держав з перехідною економікою. За даними Світового банку, цей вид грошових трансфертів становить значну частку ВВП багатьох країн, зокрема: Таджикистану – 29 %, Киргизії – 26 %, Молдови – 23 %, Вірменії – 14 %, Грузії – 10 %, Філіппін – 10 %, Чорногорії – 10 %, Сербії – 9 % [14]. Згідно з даними НБУ [15], частка приватних грошових переказів у ВВП України в останні роки поступово зростала з 3,4 % у 2008 р. до 5,8 % у 2016 р.

Загальний обсяг приватних грошових переказів в Україну в останні роки становив [15]: у 2013 р. – 8,5 млрд дол. США, у 2014 р. – 6,5 млрд дол. США, у 2015 р. – 5,2 млрд дол. США, у 2016 р. – 5,4 млрд дол. США. Таким чином, ці суми є зіставними або перевищують суми зовнішнього кредитування України в останні роки.

Приватні валютні трансферти в Україну пов'язані не лише з трудовою міграцією. Частково – це оплата праці по аутсорсингу, почасти – оплата товарів і послуг, яка оформлюється на адресу приватних, а не юридичних осіб. Це також внутрішньосімейні трансферти, що великою мірою пояснює значну суму коштів, які надходять із Росії.

Проте лівову частку приватних валютних надходжень в Україну забезпечують заробітчани. Внаслідок різних обставин за кордоном тимчасово або постійно працюють щонайменше 5 млн громадян України [16]. Більшість із них залишили в Україні сім'ї або близьких родичів. Отже, приватні грошові перекази в Україну є одним із основних джерел доходів значної кількості вітчизняних домогосподарств. Отримані ними валютні кошти переважно прямують на готівковий валютний ринок України, збільшуючи пропозицію валюти.

Особи, які працюють за кордоном, здійснюють перекази на батьківщину частини зароблених коштів з використанням трьох основних інструментів: кореспондентських рахунків банків (42 % надходжень за 2016 р.), міжнародних платіжних систем (39 %), неформальних каналів (19 %) [15].

Таблиця. Приватні грошові перекази в Україну за основними країнами в 2011–2016 рр.

Країни	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	млн дол. США	питома вага, %	млн дол. США	питома вага, %	млн дол. США	питома вага, %	млн дол. США	питома вага, %	млн дол. США	питома вага, %	млн дол. США	питома вага, %
Разом, у т. ч.:	6 056	100	6 491	100	7 377	100	5 600	100	4 141	100	4 405	100
Росія	1 988	33	2 350	36	2 704	37	2 015	36	1 158	28	978	22
США	613	10	604	9	643	9	538	10	515	12	602	14
ФРН	423	7	403	6	418	6	328	6	270	7	304	7

Джерело: побудовано за [15].

Упродовж 2016 р. приватні грошові перекази в Україну, окрім банків, здійснювали три міжнародні карткові платіжні системи із США («Visa», «MasterCard», «American Express») та 14 систем переказу коштів, створених нерезидентами, зокрема: три – із США («MoneyGram», «Western Union», «RIA»), по одній – з Азербайджану («ХАЗРІ»), Грузії («INTELEXPRESS»), Великої Британії («Sique Money Transfer»), Канади («MEEST»), а також шість систем із РФ, діяльність яких в Україні Указом Президента України від 17 жовтня 2016 р. № 467/2016 [17] була тимчасово заборонена. Міжнародні перекази здійснювали також три платіжні системи, засновниками яких є банки: «Welsend» (АБ «Укргазбанк»), «PrivatMoney» (ПАТ КБ «ПриватБанк»), «IBOX MONEY TRANSFER» (ПАТ «Ай-бокс Банк») та одна платіжна система («ТУМЕ»), організована небанківською установою [18; 19]. Серед платіжних систем, створених нерезидентами, за обсягом платежів у минулому році перше місце посідала «Western Union» – за її допомогою було здійснено 40 % усіх транскордонних переказів в Україну та 32 % – з України [19].

Одним із найбільш популярних серед громадян України напрямів трудової міграції в останні роки є Польща. За результатами 2016 р. офіційний дозвіл на роботу в Польщі отримали 106 тис. українців, або 83 % з усієї кількості наданих дозволів на працевлаштування для іноземців у цій країні [20]. Проте отримання таких дозволів є доволі складним процесом, що регламентується місцевим та загальноєвропейським законодавством про працю. Тому в Польщі більш розповсюджене тимчасове (на термін до 6 місяців) працевлаштування, або т. зв. «робота за заявою», якою зайняті близько 1,3 млн громадян України. При цьому 26 % тимчасових працівників зайняті у сільському господарстві, 29 % – у сфері послуг, 13 % – у будівництві [20]. Середня заробітна плата українського заробітчанина в Польщі

становить близько 2,1 тис. злотих (470 євро) на місяць «чистими», третина з яких витрачається на місці, а решта різними способами переправляється в Україну [21].

Проте приватні грошові перекази з Польщі посідають лише дев'яте місце (2,2 % загальної суми переказів [15]) за обсягами надходження в Україну за минулий рік. До десятки лідерів за обсягами приватних грошових переказів в Україну входять також ОАЕ (2,2 %), Ізраїль (3,9 %), Греція (4,2 %), Італія (4,6 %), Кіпр (5,8 %), Велика Британія (6,1 %), ФРН (6,9 %), США (13,7 %) [15]. Проте абсолютним лідером у цій сфері в останні роки залишається Росія.

Згідно з дослідженнями трудової міграції в Україні, мігрант, який працює в РФ, – це чоловік, переважно з сільської місцевості (понад 60 %), зайнятий важкою фізичною працею, який нерідко працює нелегально (понад 20 %). Найчастіше – це мешканець однієї із західних областей (понад 70 %) [22]. Наразі на території Росії тимчасово або постійно проживають та працюють, за різними оцінками, від 2,1 млн [23] до 3,65 млн [24] громадян України.

Нижче в таблиці наведено динаміку абсолютних сум та питомої ваги приватних грошових переказів в Україну з основних країн-донорів.

Наведені в таблиці дані НБУ свідчать про таке:

- за абсолютним розміром та відносною часткою у структурі грошових переказів фізичних осіб, що надходили в Україну з-за кордону, Російська Федерація протягом шести минулих років посідала перше місце;

- унаслідок дворазового знецінення курсу рубля у 2014 р. абсолютна сума надходжень з Росії порівняно з 2013 р. значно скоротилась, а її питома вага у загальній сумі надходжень в останні роки

зменшилася з 37 % у 2013 р. до 22 % — у 2016 р. Отже, незважаючи на зменшення як абсолютних сум, так і питомої ваги надходжень із Росії у загальній сумі приватних грошових переказів в Україну, у структурі цих надходжень РФ зберігає домінуючу позицію.

Як елемент гібридної війни Держдума РФ 22 лютого 2017 р. ухвалила у першому читанні законопроект «Про внесення змін до закону «Про національну платіжну систему», що обмежує грошові перекази в Україну та до інших держав, які здійснюються за допомогою іноземних платіжних систем [25]. Цей законопроект був ухвалений остаточно 22 березня 2017 р. Зазначені законодавчі нововведення передбачають обмеження переказів без попереднього відкриття банківського рахунка в російських чи іноземних платіжних системах та стягнення Банком Росії штрафу з особи, яка здійснила переказ, у розмірі здійснених платежів.

Запровадження Росією обмежень на валютні трансакції на користь фізичних осіб в Україні мало на меті скорочення пропозиції на нашому готівковому валютному ринку, що може негативно вплинути на курсову динаміку гривні.

Звичайно, гіпотетично ланцюг «зменшення валютних переказів в Україну — погіршення її платіжного балансу — зменшення пропозиції валюти на ринку — девальвація гривні» міг спрацювати, як того й очікували в РФ. Проте в умовах високого рівня інформатизації суспільства зазначені законодавчі зміни на динаміку надходжень в Україну приватних грошових переказів з Росії значно не впливатимуть, адже існує достатня кількість легальних та напівлегальних (офіційно не заборонених або заборонених, проте технічно можливих) способів «обходу» цієї заборони. Переказ коштів з Росії на користь фізичних осіб в Україні можна здійснювати за допомогою таких інструментів:

■ *оформлення кількох платіжних карток на одну особу* в російському банку та фізична передача однієї з них в Україну, що дозволяє особі — власникові карткового рахунка в Росії періодично поповнювати його рублями або іншою валютою, а отримувачеві коштів в Україні — знімати кошти в гривні у будь-якому банкоматі. Проте цей спосіб, хоч і дешевий, має низку недоліків. Зокрема, отримати готівку з «чужої» картки у відділенні банку в Україні неможливо, це можна зробити лише у банкоматі. Крім того, у випадку втрати картки чи з різних технічних причин можуть виникнути труднощі з її блокуванням/поверненням/відновленням в Україні,

адже власник карткового рахунка фізично перебуває у РФ і кордон не перетинає. Проте основним недоліком використання дублікатів платіжних карток для переказу коштів в Україну є те, що для їх оформлення нерезидентом російські банки вимагають надання міграційної карти й тимчасової реєстрації, яку мають далеко не всі наші заробітчани;

■ *банківські перекази за допомогою системи SWIFT*, які дають можливість здійснювати валютні трансферти з РФ в Україну лише за наявності рахунка в російському банку, відкритого фізичною особою, що також є проблемою для заробітчани, які можуть мати прострочену міграційну карту. Термін здійснення такого переказу переважно від одного до трьох робочих днів. Цей спосіб переказу коштів не є дешевим, адже комісія за переказ в іноземній валюті становить 0,5–1 % від суми переказу, проте мінімальна комісія достатньо висока — від 15 до 200 дол. США, що зумовлює невиправдану вартість цієї послуги при переказах невеликих сум (500–750 дол. США). Крім того, український банк може стягувати комісію за зарахування коштів на рахунок — від 0,5 до 3 % від суми, а також від 1 % за видачу готівки через касу чи банкомат;

■ *поштові грошові перекази*. «Пошта Росії» здійснює перекази «Форсаж» в Україну (крім Донецької та Луганської областей) у *рублях* на суму до 150 тис. рублів (близько 2,5 тис. дол. США). Комісія становить 1,8 % від суми переказу, але не менше 149 руб. Адресні поштові перекази в Україну у *валюті* на суму до 3 тис. дол. США на конкретне поштове відділення «Поштою Росії» здійснюються протягом двох днів. Вартість переказу становить від 70 до 280 руб. плюс 1,5–5 % від суми переказу;

■ *переказ криптовалюти Bitcoin* є відносно новим та наразі найбільш екзотичним варіантом грошових переказів приватних осіб в Україну. Комісія за такими переказами відсутня, а витрати на купівлю та продаж *Bitcoin* зазвичай не перевищують 1–5 % її вартості. При цьому головним недоліком таких переказів є надвисока волатильність курсу *Bitcoin* відносно світових валют: в окремі дні курс може змінюватись на 10–30 %. Тому *Bitcoin* — це поки що недостатньо розповсюджений в Україні ризиковий актив, який можливо переслати родичам, продати та перетворити на готівку;

■ *переказ електронних грошей*. Системи «Яндекс. Деньги» та *WebMoney* не зареєстровані в НБУ, але, завдяки Інтернету, активно використовуються. Відкрити «електронний гаманець» в Україні можна в спеціальних офлайн-пунктах

обслуговування. Після цього необхідно «підв'язати» цей «гаманець», наприклад, із російської системи «Яндекс. Деньги» до української платіжної карти отримувача переказів. Поповнювати «електронний гаманець» можливо в Росії як з російського поточного або карткового рахунка, так і готівкою через платіжні термінали. Комісія за таке поповнення становить 0,5–3 %. Переказ коштів на карту українського банку коштівуватиме 3–3,5 % від суми з урахуванням втрат від коливань курсів. Переказувати кошти з «електронного гаманця» можна й на номер мобільного телефону, але в сумі, що не перевищує еквівалент 15 тис. руб. (близько 7 тис. грн) на добу. Електронні гроші *Web-Money* отримати в Україні складніше. Їх також можна переказувати на мобільний рахунок (максимальна сума – еквівалент 2 тис. грн), але прості способи переказати ці гроші на українську карту відсутні. Тому користувачі спочатку міняють ці електронні кошти на «Яндекс. Деньги», а потім виводять на карту українського банку. Обмін електронних грошей обійдеться в 1–3 % від суми переказу;

■ *перекази через заборонені в Україні з травня 2017 р. соціальні мережі «Однокласники» та «ВКонтакте».* За допомогою соціальних мереж можна здійснити переказ лише російських рублів – від 100 до 75 тис. руб. (або близько 30 тис. грн). Комісія мережі «ВКонтакте» за переказ становить 1 %, але не менше 40 руб.; мережі «Однокласники» – від 35 до 50 руб. + 0,5 % (перекази з карт «MasterCard» та «Maestro» спочатку були без комісій, перекази з карт «Visa» передбачали комісії з самого початку впровадження цих послуг). Для отримання переказу в Україні отримувач повинен мати профіль в одній із соціальних мереж («Однокласники» та «ВКонтакте» підтверджують наявність, відповідно, 9,5 та 12 млн профілів в Україні). Тобто грошовий переказ надходить на профіль користувача, а далі той указує карту, на яку необхідно зарахувати кошти. Після цього відбувається конвертація рублів у гривні, при цьому виникає додаткова комісія за зарахування грошей на карту. Недоліками такого виду переказів для громадян України є не лише технічне ускладнення доступу до російських соціальних мереж на території України, а й морально-етичний аспект користування забороненими в Україні соціальними мережами, що, хоча й не передбачає адміністративної чи кримінальної відповідальності, проте переважно засуджується в інформаційному просторі.

Шлях до євроінтеграції та поступовий перехід України до кола економічно розвинених країн, безумовно, передбачає мінімізацію залежності держави від грошових переказів фізичних осіб

з-за кордону у середньостроковій перспективі. Тому *подальші дії держави у межах балансування попиту та пропозиції на валютному ринку мають передбачати певні кроки.*

На рівні Кабінету Міністрів України:

■ збільшення надходження в Україну валютних коштів підприємств-експортерів, у першу чергу – через реалізацію домовленостей щодо підвищення розміру квот ЄС на українській експорт та усунення штучно створених транзитних перешкод на шляху українських товарів до країн СНД через територію РФ.

На рівні Національного банку України:

■ стимулювання своєчасного повернення в Україну валютних коштів підприємств-експортерів шляхом: 1) поетапного зниження норм обов'язкового продажу їх виручки: на першому етапі – з 50 до 25 %, на другому етапі – з 25 до 0 %; 2) скорочення терміну повернення валютної виручки підприємств-експортерів: на першому етапі зі 120 до 60 днів, у подальшому – до 30 днів; 3) посилення штрафних санкцій за несвоєчасне надходження валюти в Україну;

■ накопичення міжнародних резервів до рівня 20,0 млрд дол. США на кінець 2017 р. та 27,1 млрд дол. США – на кінець 2018 р., 25,7 млрд дол. США – на кінець 2019 р.; реалізацію політики їх раціонального використання; здійснення операцій переважно купівлі валюти на безготівковому ринку, що має стати додатковим чинником повернення довіри до гривні та стабілізації її курсу.

На рівні Верховної Ради України:

■ оперативне ухвалення законопроекту, що розробляється НБУ з робочою назвою «Про іноземну валюту», на заміну ухваленого ще в лютому 1993 р. Декрету «Про систему валютного регулювання та валютного контролю», що дасть змогу учасникам ринку (імпортерам, експортерам, зовнішнім інвесторам, фізичним особам) формувати валютну стратегію в межах чітких довгострокових правил;

■ ухвалення сучасної системної законодавчої бази про валютні деривативи, що дасть змогу більш активно використовувати в Україні наявні інструменти валютного ринку (свопи, ф'ючерсні та форвардні контракти) та стимулює розбудову його повноцінної інфраструктури.

Упровадження й виконання зазначених вище заходів має забезпечити стійкість грошово-кредитної системи держави та успішність її валютно-курсової політики.

Висновки

1. Приватні грошові перекази фізичних осіб з-за кордону є одним із ключових елементів підтримки соціальної та фінансової стабільності для багатьох держав із перехідною економікою. Частка приватних грошових переказів у ВВП України в останні роки поступово зростала з 3,4 % у 2008 р. до 5,8 % – у 2016 р.
2. Загальний обсяг приватних грошових переказів в Україну в останні роки становив: у 2013 р. – 8,5 млрд дол. США, у 2014 р. – 6,5 млрд дол. США, у 2015 р. – 5,2 млрд дол. США, у 2016 р. – 5,4 млрд дол. США. Ці суми є зіставними або перевищують суми зовнішнього кредитування України в останні роки.
3. За кордоном тимчасово або постійно працюють щонайменше 5 млн громадян України. Приватні грошові перекази в Україну є одним з основних джерел доходів великої кількості домогосподарств в Україні. Ці кошти значною мірою прямують на готівковий валютний ринок, збільшуючи пропозицію валюти, відповідно, підтримуючи курс гривні.
4. Для переказу в Україну використовуються три основні інструменти: кореспондентські рахунки банків (42 % надходжень), міжнародні платіжні системи (39 %), неформальні канали (19 %).
5. На території Росії тимчасово або постійно проживають та працюють, за різними оцінками, від 2,1 ... 3,65 млн громадян України.
6. Незважаючи на зменшення як абсолютних сум, так і питомої ваги надходжень з Росії у загальній сумі приватних грошових переказів в Україну, РФ зберігає домінуючу позицію у структурі цих надходжень.
7. Запровадження Росією обмежень на валютні трансакції на користь фізичних осіб в Україні має на меті скорочення пропозиції на нашому готівковому валютному ринку, що може негативно вплинути на курсову динаміку гривні та потребуватиме оперативного втручання з боку НБУ для збільшення пропозиції валюти на ринку.
8. На практиці зазначені законодавчі зміни не можуть негативно вплинути на динаміку надходжень в Україну приватних грошових переказів з Росії, адже існує достатня кількість варіантів

обходу цієї заборони, оскільки переказ коштів з Росії на користь фізичних осіб в Україні можна здійснити такими основними шляхами: поштові перекази; банківські перекази за допомогою системи *SWIFT*; оформлення кількох платіжних карток на одну особу в російському банку та передача однієї з них в Україну; переказ через соціальні мережі; переказ криптовалюти *Bitcoin*; переказ електронних грошей.

9. Одне з ключових завдань держави у сфері забезпечення її фінансової безпеки полягає в мінімізації залежності від грошових переказів фізичних осіб з-за кордону. Тому подальші дії України в межах балансування попиту та пропозиції на валютному ринку мають бути спрямовані на: збільшення надходження в Україну валютних коштів підприємств-експортерів, у першу чергу через реалізацію домовленостей щодо підвищення розміру квот ЄС на український експорт та усунення штучно створених транзитних перешкод на шляху українських товарів до країн СНД через територію РФ; стимулювання своєчасного повернення в Україну валютних коштів підприємств-експортерів шляхом поетапного зниження норм обов'язкового продажу їх виручки та скорочення терміну її повернення; посилення штрафних санкцій за несвоєчасне надходження валюти в Україну; подальше накопичення міжнародних резервів згідно з плановим графіком та реалізацію політики їх раціонального використання; ухвалення законопроекту з робочою назвою «Про іноземну валюту» та напрацювання сучасної системної законодавчої бази про валютні деривативи, що забезпечить розбудову повноцінної інфраструктури валютного ринку та дасть змогу його учасникам формувати власну стратегію в межах чітких довгострокових правил.

Перспективи подальших досліджень у зазначеному напрямі. Структура надходжень в Україну приватних грошових переказів у розрізі окремих країн та джерел (банки, міжнародні платіжні системи, інше) зазнає постійних змін, що відображаються статистикою Національного банку. Наявні на сьогодні звітні дані за I квартал 2017 р. не дають змоги визначити грошовий еквівалент впливу обмежувальних заходів з боку Росії, прийнятих у березні поточного року, на фактичну динаміку цих надходжень в Україну. Тому подальший аналіз структури та динаміки приватних грошових переказів в Україну з-за кордону доцільно проводити лише за результатами 2017 р., що будуть опубліковані в 2018 р.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Специфіка фінансової безпеки в банківській сфері // Вісник НБУ. – 2014. – № 9. – С. 17–23.
2. Бураковський І.В. Що не так з українськими банками [Електронний ресурс] // Новое время. – 2017. – 13 лютого. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/opinion/burakovsky/shcho-ne-tak-z-ukrajinskimi-bankami-641607.html>
3. Власюк О.С. Фінансова система України: проблеми та пріоритети оздоровлення // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 4. – С. 4–15.
4. Власюк О.С. Банківська криза в Україні: втрати, помилки та пріоритети посткризового відновлення // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 2. – С. 45–60.
5. Геєць В.М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 1. – С. 7–22.
6. Данилишин Б.М. Грошово-кредитна політика та зростання економіки України [Електронний ресурс] // Новое время. – 2017. – 30 серпня. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/opinion/danylyshyn/groshovo-kreditna-politika-ta-zrostantja-ekonomiki-ukrajini-1761649.html>
7. Загарій В.П. Монетарні важелі досягнення фінансової безпеки: досвід розвинених країн // Бізнес-інформ. – 2014. – № 4. – С. 400–404.
8. Лютий І.О., Мороз П.А. Суперечності процесів фінансiалiзацiї та їх вплив на економічне зростання в Україні // Економіка України. – 2014. – № 4. – С. 29–39.
9. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Макропроденційні інструменти в механізмі забезпечення фінансової стабільності // Фінанси України. – 2015. – № 10. – С. 53–76.
10. Смовженко Т., Багратян Г., Кравченко І. Макроекономічна політика в Україні в 2014–2019 рр. : банківська і фінансова сфери // Вісник НБУ. – 2014. – № 10. – С. 20–24.
11. Шаров О.М. Валютна політика України: чверть сторіччя невизначеності // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 2. – С. 41–73.
12. Шаров О.М. Місце України в глобальній економічній системі: потенціал та перспективи // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 2. – С. 4–19.
13. Шемаєва Л.Г. Фінансова безпека держави в умовах гібридної війни : монографія. – К. : НА СБ України, 2016. – 84 с.
14. Валютные переводы от гастарбайтеров к ВВП за 2015 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/Ukranalitcenter/photos/pcb.1035065643264459/1035065616597795/?type=3&theater>
15. Статистика. Статистика зовнішнього сектору. Грошові перекази. Огляд приватних грошових переказів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#2
16. В Госстате рассказали, сколько украинцев работает за границей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aif.ua/society/social/v_gosstate_rasskazali_skolko_ukraincev_rabotaet_za_granicey?utm_source=aifrelated&utm_medium=click&utm_campaign=aifrelated
17. Про застосування санкцій до платіжних організацій міжнародних платіжних систем, створених резидентами Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=38218261&cat_id=41688680
18. Відомості з Реєстру платіжних систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=8436153&cat_id=7298430
19. Про підсумки діяльності систем переказу коштів у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43352135&cat_id=55838
20. Охрименко А. Как Майдан повлиял на количество украинских гастарбайтеров в Польше [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blogs.korrespondent.net/blog/business/3837457>
21. Подгорный Н. Польский полуостров [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://lenta.ru/articles/2017/01/27/lubi_druzi
22. У Росії працює 40 % українських заробітчан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/life/_u-rosiyi-pracyuye-40-ukrayinskih-zarobitchan/727718
23. 2,1 мільйона українців сьогодні перебувають в Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/skilki_ukrayintsiv_pratsyuuye_u_rosiyi_n736375
24. Аналітика: Скільки українців працює за кордоном? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rionews.com.ua/analytics/all/now/n13332125638>
25. Держдума Росії підтримала законопроект про заборону грошових переказів в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/ECONOMICS/derzhduma-rosiyi-pidtrimala-zakonoproekt-pro-zaboronu-groshovih-perekaziv-v-ukrayinu-234222_.html

26. Кому буде боляче: що необхідно знати про нові санкції проти Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/18/608293>
27. Блащук О. Українці легко обойдуть російські санкції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.prostobankir.com.ua/mezhbankovskiy_biznes/stati/ukraintsy_legko_oboydut_rossiyskie_sanktsii

References

1. Baranovskiy, O.I. (2014). Spetsifika finansovoi bezpeky v bankivskii sferi [Specifics of financial security in the banking sector]. *Visnyk NBU – NBU Bulletin*, 9, 17–23 [in Ukrainian].
2. Burakovskiy, I.V. (2017). Shcho ne tak z ukrainskymy bankamy [What is wrong with Ukrainian banks]. *Novoe vremia – New Time. nv.ua*. Retrieved from <http://nv.ua/ukr/opinion/burakovskiy/shcho-ne-tak-z-ukrajinskimi-bankami-641607.html> [in Ukrainian].
3. Vlasiuk, O.S. (2015). Finansova systema Ukrainy: problemy ta priorityety ozdorovlennia [The financial system of Ukraine: problems and priorities of improvement]. *Stratehichni priorityety – Strategic Priorities*, 4, 4–15 [in Ukrainian].
4. Vlasiuk, O.S. (2017). Bankivska kryza v Ukraini: vtraty, pomylky ta priorityety postkryzovoho vidnovlennia [Banking crisis in Ukraine: losses, errors and priorities of a post-crisis recovery]. *Stratehichni priorityety – Strategic Priorities*, 2, 45–60 [in Ukrainian].
5. Heyets, V.M. (2016). Ekonomika Ukrainy: kluchovi problemy i perspektyvy [Ukraine's economy: key problems and prospects]. *Ekonomika i prohnozuvanna – Economy and Forecasting*, 1, 7–22 [in Ukrainian].
6. Danylyshyn, B.M. (2017). Hroshovo-kredytna polityka ta zrostantnia ekonomiky Ukrainy [Monetary Policy and Growth of the Ukrainian Economy]. *Novoe vremia – New Time. nv.ua*. Retrieved from <http://nv.ua/ukr/opinion/danylyshyn/hroshovo-kreditna-politika-ta-zrostantnja-ekonomiki-ukrajini-1761649.html> [in Ukrainian].
7. Zagarii, V.P. (2014). Monetarni vazheli dosiagnennia finansovoi bezpeky: dosvid rozvynenykh krain [Monetary instruments achieve financial security: the experience of developed countries]. *Biznes-inform – Biznes-inform*, 4, 400–404 [in Ukrainian].
8. Liutyi, I.O., & Moroz, P.A. (2014). Superechnosti protsesiv finansializatsii ta yikh vplyv na ekonomichne zrostantnia v Ukraini [Contradictions financialisation processes and their impact on economic growth in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine Economy*, 4, 29–39 [in Ukrainian].
9. Mishchenko, V.I., & Naumenkova, S.V. (2015). Makroprudentsiini instrumenty v mekhanizmi zabezpechennia finansovoi stabilnosti [Macroprudential tools in ensuring financial stability mechanism]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 10, 53–76 [in Ukrainian].
10. Smovzhenko, T., Bagratian, G., & Kravchenko, I. (2014). Makroekonomichna polityka v Ukraini v 2014–2019 rr. : bankivska i finansova sfery [Macroeconomic policy in Ukraine in 2014–2019: Banking and finance]. *Visnyk NBU – NBU Bulletin*, 10, 20–24 [in Ukrainian].
11. Sharov, O.M. (2016). Valiutna polityka Ukrainy: chvert storichchia nevyznachenosti [Monetary policy in Ukraine: a quarter century of uncertainty]. *Ekonomika i prohnozuvanna – Economy and Forecasting*, 2, 41–73 [in Ukrainian].
12. Sharov, O.M. (2017). Mistse Ukrainy v hlobalnii ekonomichnii systemi: potentsial ta perspektyvy [Ukraine's position in the global economic system: potential and prospects]. *Stratehichni priorityety – Strategic Priorities*, 2, 4–19 [in Ukrainian].
13. Shemaieva, L.G. (2016). *Finansova bezpeka derzhavy v umovakh hibrydnoi viiny [The financial security of the state in terms of hybrid warfare]*. Kyiv: NA SBU [in Ukrainian].
14. Valiutnye perevody ot gastarbaiterov k VVP za 2015 g. [Currency transfers from migrant workers to GDP for 2015]. (n. d.). *facebook.com*. Retrieved from <https://www.facebook.com/Ukranalitcenter/photos/pcb.1035065643264459/1035065616597795/?type=3&theater> [in Russian].
15. Statystyka. Statystyka zovnishnoho sektoru. Hroshovi perekazy. Ohliad pryvatnykh hroshovykh perekaziv [Statistics. External sector statistics. Money transfers Overview of Private Money Transfers]. (n. d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#2 [in Ukrainian].
16. V Gosstate rasskazali, skolko ukraintsev rabotaet za hranitsej [Gosstat told how many Ukrainians work abroad]. (n. d.). *aif.ua*. Retrieved from http://www.aif.ua/society/social/v_gosstate_rasskazali_skolko_ukraincev_rabotaet_za_granicey?utm_source=aifrelated&utm_medium=click&utm_campaign=aifrelated [in Russian].
17. Pro zastosuvannia sanktsii do platizhnykh orhanizatsii mizhnarodnykh platizhnykh system, stvorenykh rezidentamy Rosiiskoi Federatsii [About application of sanctions to payment organizations of international payment systems created by residents of the Russian Federation]. (n. d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=38218261&cat_id=41688680 [in Ukrainian].
18. Vidomosti z Reiestru platizhnykh system [Information from the Register of payment systems]. (n. d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=8436153&cat_id=7298430 [in Ukrainian].

19. Pro pidsumky diialnosti system perekazu koshtiv u 2016 rotsi [About the results of the system of transfer of funds in 2016]. (n. d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43352135&cat_id=55838 [in Ukrainian].
20. Okhrymenko, A. (2017). Kak Maidan povliial na kolichestvo ukrainskikh hastarbaiterov v Polshe [How Maidan influenced the number of Ukrainian gasarbeiters in Poland]. *blogs.korrespondent.net*. Retrieved from <http://blogs.korrespondent.net/blog/business/3837457> [in Russian].
21. Podhornii, N. Polskii poluoostrov [Polish peninsula]. *lenta.ru*. Retrieved from https://lenta.ru/articles/2017/01/27/lubi_druzi [in Russian].
22. U Rosii pratsiuie 40 % ukrainskykh zarobitchan [40 % of Ukrainian workers work in Russia]. *gazeta.ua*. Retrieved from https://gazeta.ua/articles/life/_u-rosiyi-pracyuye-40-ukrayinskih-zarobitchan/727718 [in Ukrainian].
23. 2,1 miliona ukraintsiv sohodni перебуvaiut v Rosii [2.1 million Ukrainians are currently in Russia]. (n. d.). *24tv.ua*. Retrieved from http://24tv.ua/skilki_ukrayintsiv_pratsyuye_u_rosiyi_n736375 [in Ukrainian].
24. Analitika: Skilky ukraintsiv pratsiuie za kordonom? [Analytics: How many Ukrainians work abroad?]. (n. d.). *rionews.com.ua*. Retrieved from <http://rionews.com.ua/analytics/all/now/n13332125638> [in Ukrainian].
25. Derzhduma Rosii pidtrykala zakonoproekt pro zaboronu hroshovykh perekaziv v Ukrainu [The State Duma of Russia supported the bill on the prohibition of money transfers to Ukraine]. (n. d.). *dt.ua*. Retrieved from http://dt.ua/ECONOMICS/derzhduma-rosiyi-pidtrimala-zakonoproekt-pro-zaboronu-groshovih-perekaziv-v-ukrayinu-234222_.html [in Ukrainian].
26. Komu bude boliache: shcho neobkhidno znaty pro novi sanktsii proty Rosii [Who will hurt: what you need to know about new sanctions against Russia]. (2016, Oct. 18). *epravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/18/608293> [in Ukrainian].
27. Blashchuk, O. (2017). Ukraintsi legko oboidut rossiiskie sanktsyi [Ukrainians will easily bypass Russian sanctions]. *prostobankir.com.ua*. Retrieved from http://www.prostobankir.com.ua/mezhhbankovskiy_biznes/stati/ukraintsy_legko_oboydut_rossiiskie_sanktsii [in Russian].